

Lilianna Jabłońska¹

Dawid Olewnicki²

Dominika Kowalczyk³

Samodzielna Pracownia Organizacji i Ekonomiki Ogrodnictwa,
Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu,
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Zmiany w polskim handlu zagranicznym roślinami ozdobnymi w latach 2005-2012

Changes in Polish foreign trade of ornamental plants over the years 2005-2012

Synopsis. Celem pracy było zbadanie zmian w polskim handlu zagranicznym roślinami ozdobnymi od 2005r., czyli pierwszego pełnego roku członkostwa w UE. Badano kierunek i dynamikę zmian w eksporcie i imporcie, strukturę asortymentową oraz saldo obrotów, zarówno w ujęciu wartościowym, jak i ilościowym. Analizowano także zmiany i relacje cen importowych i eksportowych. Badania wykazały stały wzrost obrotów, szybszy importu w ujęciu wartościowym, zaś eksportu w ilościowym, przy ujemnym bilansie. Polska jest rosnącym importerem netto głównie kwiatów ciętych żywych, doniczkowych i cebul kwiatowych. Wzrasta także w imporcie znaczenie roślin szkółkarskich, będących równocześnie podstawą polskiego eksportu. Eksportuje się ich coraz więcej, ale po coraz niższych cenach. W przypadku pozostałych grup roślin odnotowano wyraźny wzrost cen w eksporcie, ale w dalszym ciągu są niższe niż w imporcie.

Słowa kluczowe: import, eksport, rośliny ozdobne

Abstract. The aim of the study was to analyse the changes in the Polish foreign trade of ornamental plants since 2005, after a full year of membership in the EU. The direction and dynamics of changes in export and import, the structure of assortment and trade balance, both in terms of value and quantity, were studied. The changes and relationships between import and export prices were analyzed, as well. Studies have shown a steady increase in turnover, faster in imports in value terms, while exports in quantity terms, with a negative trade balance. Poland is a growing net importer mainly of fresh cut flowers, pot plants and flower bulbs. However the importance of nursery plants increases in import, which are also the basis for Polish exports. Poland sells more and more of them, but at ever lower prices. In the case of other plant groups an increase in export prices is observed, but they are still lower than in imports.

Key words: import, export, ornamental plants

Wstęp

Handel zagraniczny odgrywa istotną rolę w gospodarce każdego kraju. Eksport jest bodźcem do zwiększania produkcji, a tym samym motorem rozwoju danej gałęzi czy działu gospodarki. Import wypełnia lukę w ofercie rynkowej, ale jednocześnie stwarzając

¹ prof. dr hab., e-mail: lilianna_jablonska@sggw.pl

² dr inż., e-mail: dawid_olewnicki@sggw.pl

³ mgr inż., e-mail: dominika.kowalczyk12@gmail.com

konkurencję dla rodzimej produkcji wpływa na podnoszenie jej jakości i asortymentu. Od szeregu lat rola wymiany międzynarodowej w światowej gospodarce, w tym także w Polsce wyraźnie wzrasta [Kónya 2006, Stefański 2006]. Dotyczy to również rynku roślin ozdobnych. W latach 1995-2010 unijny eksport kwiatarski wzrósł 1,8 razy, a import 2,1 razy [Jabłońska i in. 2013]. W tym ostatnim rośnie znaczenie dostaw z krajów afrykańskich, głównie kwiatów ciętych, zaś w eksporcie sprzedaż do państw byłego bloku wschodniego. W Polsce o handlu zagranicznym produktami kwiatarskimi można mówić dopiero od pierwszej połowy lat 90., ale już w 2005 r. wartość eksportu była 3-krotnie, a importu prawie 6-krotnie wyższa niż w 1996r., choć w ujęciu ilościowym eksport rósł szybciej niż import [Jabłońska 2007]. Jak podkreśla wielu autorów [m.in. Szczepaniak 2011, Kraciński 2014, Nacewska-Twardowska 2014] czynnikami sprzyjającymi rozwojowi obrotów w Polsce była liberalizacja handlu w ramach UE, lepszy dostęp eksporterów i importerów do wielu rynków, w tym także rynku rosyjskiego, wzrost gospodarczy i rosnący poziom dochodów. Na rynku kwiatarskim sam moment wejścia Polski do UE nie zmienił w sposób istotny obrazu polskiego handlu zagranicznego [Jabłońska 2012]. Przy nieco spowolnionej dynamice wzrostu w pierwszych latach i utrzymywaniu się wyraźnie wyższych cen importowych niż eksportowych, pogłębiało się ujemne saldo obrotów, z wyjątkiem roślin szkółkarskich i kwiatów preparowanych, których obroty cechowało dodatnie saldo o tendencji rosnącej. Umacniała się pozycja roślin szkółkarskich w eksporcie, a kwiatów ciętych i doniczkowych w imporcie. Interesującym wydaje się zbadanie, jak przedstawiają się powyższe zjawiska w dłuższym okresie, jakie odnotowano zmiany ilościowe i jakościowe w obrotach i saldzie handlu roślinami ozdobnymi oraz jakie można wysunąć z tych zmian wnioski na najbliższe lata, mając na uwadze rozwój polskiego kwiatarstwa.

Metodyka badań

W pracy analizowano zmiany w polskim handlu zagranicznym roślinami ozdobnymi w latach 2005-2012, czyli od pierwszego pełnego roku polskiego członkostwa w UE. Badano poziom eksportu i importu, kierunek i dynamikę zmian obu zjawisk oraz saldo obrotów, zarówno dla całej grupy towarowej łącznie, jak i dla poszczególnych podgrup roślin wyodrębnionych kodami nomenklatury scalonej CN. Dynamikę zmian określono w wartościach bezwzględnych współczynnikiem b prostoliniowej linii tendencji oraz średnim rocznym wzrostem w procentach przy wykorzystaniu funkcji wykładniczej. Zbadano również strukturę asortymentową eksportu i importu, a dla uchwycenia zmian w znaczeniu poszczególnych grup roślin przedstawiono ją jako średnią dla dwóch podokresów – lat 2005-2008 i 2009-2012. Wszystkie powyższe analizy przeprowadzono w odniesieniu do ilości i wartości obrotów. Zanalizowano także dynamikę zmian cen w eksporcie i imporcie, określając ich poziom w latach 2009-2012 jako procent średniej ceny z lat 2005-2008 przyjętej za 100, oraz zmianę relacji ceny eksportowej do importowej. Wysokość cen określono ilorazem rocznej wartości i ilości eksportu i importu. Zidentyfikowano także największych odbiorców i dostawców roślin na polski rynek.

Poziom eksportu i importu roślin ozdobnych

Od 2005 roku, pierwszego pełnego roku członkostwa Polski w Unii Europejskiej, widoczny jest wyraźny wzrost obrotów w polskim handlu zagranicznym roślinami ozdobnymi. Dotyczy to zarówno importu, jak i eksportu. Wartość importu rosła w latach 2005-2012 średnio z roku na rok o 9,12%, zaś eksportu nieco wolniej bo o 7,31% (tab.1). W przypadku obrotów w ujęciu ilościowym dynamika wzrostu eksportu była wyższa niż importu, bo średniorocznie rósł on o 11,31%, a import o 8,60%. O ile jednak import rósł systematycznie w całym badanym okresie, to w przypadku eksportu w pierwszych trzech latach miała miejsce stagnacja, a nawet niewielki spadek. Był to efekt zaprzestania przez Rosję w listopadzie 2005r. uznawania świadectw fitosanitarnych. Według Ministerstwa Gospodarki eksport towarów pochodzenia roślinnego obniżył się w tych dwóch latach średnio o 20% [Zmiany... 2008]. Ale już od 2008 r. eksport wzrastał z dynamiką wyższą niż import. Jeżeli za 100 przyjmujemy poziom eksportu i importu z 2007 r. to w 2012 r. wynosił on odpowiednio w ujęciu wartościowym 144 i 122, zaś ilościowym 180 i 108. Jest to korzystne zjawisko, znajdujące odzwierciedlenie w poprawie salda obrotów w ostatnich dwóch latach. W dalszym ciągu jednak bilans handlu zagranicznego jest ujemny, z poziomem około 2-krotnie wyższym niż na początku badanego okresu.

Tabela 1. Import, eksport i saldo handlu zagranicznego roślin ozdobnych w Polsce w latach 2005-2012

Table 1. Import, export and balance of Polish foreign trade in ornamental plants in 2005-2012

	Rok								Średni wzrost	
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	%	R ²
	mln EUR									
Import	105,1	120,8	157,4	200,8	174,6	219,7	201,3	192,7	9,12	0,7040
Eksport	52,4	46,7	55,0	71,6	63,8	73,5	76,4	79,4	7,31	0,8426
Saldo	-52,7	-74,1	-102,4	-129,2	-110,8	-146,2	-124,9	-113,3		
	Tony									
Import	36,3	42,3	60,5	70,0	62,1	77,5	69,2	65,6	8,60	0,6226
Eksport	37,4	23,0	34,6	52,7	46,5	50,6	61,2	62,4	11,31	0,7606
Saldo	+1,1	-19,3	-25,9	-17,3	-15,6	-26,9	-8,0	-3,2		

Źródło: opracowanie własne na podstawie Kowalczyk 2014.

W 2012 r. saldo obrotów wynosiło -113,3 mln EUR. Przy czym różnica między importem i eksportem była znacznie większa w przypadku wartości (2,5-3-krotna) niż ilości (1,5-1,1-krotna), co oznacza, iż do Polski sprowadzany był produkt o wyższych cenach niż produkt eksportowany. W 2012 r. wyeksportowano z Polski 62,4 tony roślin ozdobnych za kwotę 79,4 mln EUR, zaś import wyniósł 65,6 ton o wartości 192,7 mln EUR.

Struktura rodzajowa importu i eksportu roślin ozdobnych

Przedmiotem obrotów w ramach grupy towarowej roślin ozdobnych są kwiaty cięte żywe i suszone, rośliny doniczkowe wraz z sadzonkami, zieleń cięta, cebule i bulwy kwiatowe oraz szkółkarski materiał ozdobny. Znaczenie tych grup w polskim imporcie

i eksporcie wyraźnie różni się. W eksporcie największą rolę w całym badanym okresie odgrywał ozdobny materiał szkółkarski. Jego udział w wartości całego eksportu wynosił około 41,5% (tab. 2). W ujęciu ilościowym udział ten, ze względu na fizyczne cechy produktu m.in. rozmiar czy posiadanie często bryły korzeniowej, jest wyższy i wynosił 62,5% w latach 2005-2008 i 72,5% w latach 2009-2012. Powyższe wskazuje na uzyskiwanie w drugim podokresie niższych cen za rośliny szkółkarskie, co może wynikać ze zmiany kierunku eksportu lub zmiany asortymentu eksportowanych roślin. Drugie miejsce w eksporcie z Polski zajmuje zielen cięta z udziałem w jego wartości w badanych podokresach odpowiednio 17,8% i 18,8%, a w ilości 15,3% i 12,4%. Należy zaznaczyć, że jest to w około 80% eksport zieleni suszonej i impregnowanej, która jest sprzedawana relatywnie coraz drożej. Relatywnie wyższe ceny uzyskiwane są także w eksporcie roślin doniczkowych, które znajdują się na 3 pozycji. Grupa ta stanowiła w kolejnych podokresach 12,2% i 14,6% wartości całego eksportu oraz 7,8% i 6,3% jego ilości. Niewielkie jest znaczenie w polskim eksporcie cebul kwiatowych i kwiatów ciętych suszonych i świeżych, przy równoczesnym spadku tego znaczenia. W latach 2009-2012 udział wymienionych grup wynosił w ujęciu ilościowym odpowiednio 3,2%, 3,8% i 1,9%, a wartościowym 7,1%, 7,5% i 10,2%.

Z kolei w imporcie główną rolę odgrywają kwiaty cięte z podobnym udziałem w obu podokresach na poziomie około 23% w ilości importu i 37-35% w wartości. Drugie miejsce, z rosnącym znaczeniem mają rośliny doniczkowe. Ich udział w całkowitej ilości i wartości importu w latach 2009-2012 wyniósł 28,8%, podczas gdy w latach 2005-2008 odpowiednio 22,9% i 24,2%. W ujęciu ilościowym podobny jest w imporcie udział roślin szkółkarskich (około 28%), ale w ujęciu wartościowym wynosi on znacznie mniej, bo 12,5-15,9%. Pasuje to rośliny szkółkarskie na trzecim miejscu. Na czwartym miejscu, z udziałem w wartości importu około 13%, plasują się cebule i bulwy kwiatowe. Najmniej importowane jest do Polski zieleni ciętej, przy jednoczesnym znacznym spadku udziału w ilości i wartości całego importu, oraz kwiatów ciętych suszonych. Import tych ostatnich stanowił w latach 2009-2012 jedynie 0,85% wartości całego importu i 2,6% jego ilości.

Tabela 2. Struktura importu i eksportu roślin ozdobnych w latach 2005-2008 i 2009-2012

Table 2. Structure of ornamental plant imports and exports in 2005-2008 and 2009-2012

Grupy roślin	Eksport				Import			
	ilość		wartość		ilość		wartość	
	2005-2008	2009-2012	2005-2008	2009-2012	2005-2008	2009-2012	2005-2008	2009-2012
	%				%			
Kwiaty cięte żywe	2,68	1,90	9,64	10,21	22,88	23,44	36,95	34,85
Kwiaty cięte suszone	4,95	3,77	8,16	7,53	0,63	1,63	0,85	2,60
Zielen cięta	15,33	12,35	17,76	18,82	12,76	5,57	11,48	6,11
Rośliny doniczkowe	7,76	6,32	12,24	14,63	22,85	28,81	24,21	28,82
Cebule kwiatowe	6,78	3,22	10,88	7,11	13,80	11,84	14,06	12,77
Rośliny szkółkarskie	62,50	72,44	41,32	41,70	27,08	28,71	12,45	15,85

Źródło: opracowanie własne na podstawie Kowalczyk 2014.

Zmiany w imporcie i eksporcie poszczególnych grup roślin ozdobnych

Tendencja wzrostowa importu roślin ozdobnych obserwowana jest w przypadku wszystkich wyodrębnionych grup, z wyjątkiem zieleni ciętej. Import tej ostatniej obniżał się w latach 2005-2012 średniorocznie o 16,3% w ujęciu ilościowym i 14,0% w ujęciu wartościowym (tab. 3). Spośród pozostałych grup roślin, najszybsza dynamika wzrostu, aż o 37% rocznie ilościowo i 30,2% wartościowo, notowana była w przypadku kwiatów ciętych suszonych, czyli roślin o najmniejszym znaczeniu w imporcie. Stąd w wielkościach bezwzględnych była to najniższa, spośród badanych, dynamika wzrostu (średniorocznie o 203 tony i 994 tys. EUR), przy równoczesnych największych wahaniach (wsp. zmienności ok. 80%). Wysokim wzrostem, acz znacznie niższym niż kwiaty cięte suszone, charakteryzuje się import roślin doniczkowych i ozdobnych roślin szkółkarskich. Dynamika wzrostu dla obu grup w wielkościach względnych była na podobnym poziomie, bo średniorocznie o 14,3-13,1% ilościowo i 14,5-15,4% wartościowo. Ale w wielkościach bezwzględnych znacznie wyższy jest wzrost importu roślin doniczkowych. O ile import ozdobnego materiału szkółkarskiego wzrastał z roku na rok o 1296 ton i 3398 tys. EUR, to roślin doniczkowych o 1329 ton i 5866 tys. EUR. W 2012r. zaimportowano 22 tys. ton roślin szkółkarskich za kwotę 33,8 mln EUR oraz 18,5 tys. ton roślin doniczkowych o wartości 63,3 mln EUR. O połowę niższe tempo wzrostu cechowało import kwiatów ciętych żywych. Wzrastał on z roku na rok średnio o 7,6% w ujęciu ilościowym i 6,5% w ujęciu wartościowym. W 2012 r. osiągnął poziom 13,3 tys. ton i 59,2 mln EUR.

Tabela 3. Dynamika importu i eksportu poszczególnych grup roślin ozdobnych w latach 2005-2012

Table 3. Dynamics in import and export of each group of ornamental plant in 2005-2012

Grupy roślin	Współczynnik kierunkowy b		Średnia roczna zmiana		R ²		Współczynnik zmienności	
	ilość	Wartość	ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość
	tony	tys.EUR	%	%	%	%	%	%
	Import							
Kwiaty cięte żywe	959	3531	7,65	6,51	0,48	0,51	25,47	20,89
Kwiaty cięte suszone	203	994	30,17	37,22	0,94	0,99	72,88	80,46
Zieleń cięta	-626	-1048	-16,30	-14,00	0,50	0,29	46,56	51,08
Rośliny doniczkowe	1329	5866	14,35	14,52	0,73	0,83	34,66	33,72
Cebule kwiatowe	190	1269	3,82	5,92	0,48	0,80	12,57	14,98
Rośliny szkółkarskie	1296	3398	13,13	15,41	0,67	0,90	32,32	34,67
	Eksport							
Kwiaty cięte żywe	-40	399	-2,90	6,91	0,05	0,22	30,95	36,39
Kwiaty cięte suszone	118	534	10,35	21,63	0,20	0,41	45,26	54,41
Zieleń cięta	-51	707	-0,80	6,16	0,01	0,49	16,52	20,99
Rośliny doniczkowe	99	1044	2,92	11,44	0,40	0,85	11,10	31,80
Cebule kwiatowe	-214	-168	-9,00	-2,90	0,41	0,10	31,92	22,71
Rośliny szkółkarskie	4334	2074	14,32	7,86	0,81	0,68	35,93	22,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie niepublikowanych danych GUS i CAAC.

Również w eksporcie nie wszystkie grupy roślin charakteryzuje tendencja wzrostowa. Spadek eksportu dotyczy przede wszystkim cebul kwiatowych, których sprzedaje się za granicę co roku o 9% mniej, za kwotę mniejszą średniorocznie o 2,9%. Zmniejsza się także eksport zieleni ciętej i kwiatów ciętych żywych (o 0,8 i 2,9% rocznie), ale dzięki uzyskiwaniu za te towary stopniowo wyższych cen, wartość ich eksportu wzrasta o ponad 6% rocznie. O ile jednak w przypadku kwiatów żywych, mających małe znaczenie w polskim eksporcie, nie jest to zjawisko niepokojące, to niepokoi spadek eksportu zieleni ciętej. Jeśli chodzi o pozostałe grupy roślin, to ich eksport wzrasta. Najwolniej, bo o 2,9%, rośnie ilość eksportowanych roślin doniczkowych, ale już przychody z ich eksportu wzrastają średniorocznie aż o 11,4% (o 1044 tys. EUR). W 2012 r. wartość eksportu wynosiła 13,6 mln EUR i była 2-krotnie wyższa niż w 2005 r. Szybciej w ujęciu ilościowym, ale wolniej wartościowym wzrastał w badanym okresie eksport ozdobnego materiału szkółkarskiego. Ilość eksportu rosła z roku na rok o 14,3%, wartość o 7,9%. W wartościach bezwzględnych była to najwyższa dynamika wzrostu, bo o 4334 tony i 2074 tys. EUR rocznie. Z kolei w wartościach względnych najwyższą dynamiką cechowała się wartość eksportu kwiatów ciętych suszonych. Rosła średniorocznie o 21,6%, czyli o 534 tys. EUR, przy wzroście ilościowym o 10,3% rocznie (o 118 ton). W tym eksporcie obserwowano także największe wahania (wsp. zmienności 45,3% i 54,4%).

Saldo obrotów poszczególnych grup roślin ozdobnych

W handlu zagranicznym trzema grupami roślin, a mianowicie kwiatami ciętymi żywymi, roślinami doniczkowymi i cebulami kwiatowymi w całym badanym okresie występowało ujemne saldo obrotów ze stałą tendencją do pogłębiania się.

Tabela 4. Saldo obrotów poszczególnymi grupami roślin ozdobnych w latach 2005-2012

Table 4. Balance of foreign trade in each group of ornamental plants in 2005-2012

Grupy roślin	Lata							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	mln EUR							
Kwiaty cięte żywe	-35,8	-41,2	-52,8	-64,4	-54,8	-65,2	-63,7	-53,3
Kwiaty cięte suszone	0,4	3,9	6,2	6,6	3,5	0,3	-6,1	-1,2
Zieleń cięta	-3,5	-3,9	-11,2	-8,5	3,2	11,8	7,7	7,9
Rośliny doniczkowe	-16,8	-20,4	-28,0	-48,6	-43,1	-45,6	-45,9	-49,7
Cebule kwiatowe	-9,0	-12,2	-17,3	-18,9	-19,4	-21,5	-20,4	-18,6
Rośliny szkółkarskie	12,0	3,2	5,0	4,8	-0,2	-2,5	-1,7	1,6
	tys. ton							
Kwiaty cięte żywe	-8,2	-8,3	-10,8	-16,0	-14,9	-17,0	-15,6	-12,5
Kwiaty cięte suszone	1,3	0,4	2,8	2,8	2,0	0,7	0,8	0,5
Zieleń cięta	2,0	-0,3	-2,9	0,1	5,3	-1,1	4,3	4,0
Rośliny doniczkowe	-3,6	-7,1	-8,9	-15,3	-15,3	-19,0	-16,0	-14,5
Cebule kwiatowe	-3,1	-2,7	-5,6	-6,2	-6,2	-7,3	-5,7	-6,1
Rośliny szkółkarskie	13,2	5,8	4,7	17,3	13,6	16,7	24,2	25,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie niepublikowanych danych GUS i CAAC.

Najsilniej ujemne saldo zwiększyło się w handlu roślinami doniczkowymi – z -16,8 mln do -49,7 mln EUR, a w ujęciu ilościowym z -3,1 tys. do -19,0 tys. ton w 2010 r., by zmniejszyć się w ostatnich dwóch latach do -14,5 tys. ton (tab. 4). W przypadku kwiatów ciętych żywych był to wzrost z -35,8 mln do -53,3 mln EUR i jest to grupa o najwyższym ujemnym saldzie, zaś cebul kwiatowych z -9,0 mln do -18,6 mln EUR. Saldo w ujęciu ilościowym, podobnie jak roślin doniczkowych, pogarszało się do 2010 r. (odpowiednio z -8,2 tys. do -17,0 tys. ton oraz z -3,1 tys. do -7,3 tys. ton), by ulec następnie niewielkiej poprawie do poziomu -12,5 tys. i -6,1 tys. ton w 2012 r. Ujemne saldo wartościowe odnotowano także w ostatnich dwóch latach, po 6 latach salda dodatniego, w handlu kwiatami ciętymi suszonymi. Towarzyszył temu początkowo wzrost, a później spadek salda w ujęciu ilościowym, ale przez cały 8-letni okres było to saldo dodatnie. W 2012 roku eksportowaliśmy o 500 ton więcej kwiatów suszonych niż importowaliśmy. Wyraźnie wyższy eksport niż import ma miejsce jedynie w handlu roślinami szkółkarskimi i w ujęciu ilościowym zjawisko to w badanym okresie przybierało na sile – dodatnie saldo ilościowe wzrosło z 13,2 tys. ton do 25,3 tys. ton. Niestety w ujęciu wartościowym dodatnie saldo było na znacznie niższym poziomie, a w latach 2009-2011 miało nawet wartość ujemną. W 2012 r. było znów dodatnie, ale na niższym poziomie niż w pierwszych badanych latach.

Ceny w eksporcie i imporcie roślin ozdobnych

Pozytywnym jest, iż w eksporcie wszystkich grup roślin, z wyjątkiem materiału szkółkarskiego, miał miejsce wyraźny wzrost cen. W latach 2009-2012 były o 30-40% wyższe niż w 2005-2008 (tab. 5).

Tabela 5. Średnie ceny w eksporcie i imporcie roślin ozdobnych w latach 2005-2008 i 2009-2012

Table 5. The average prices in export and import of ornamental plants in 2005-2008 and 2009-2012

Grupy roślin	Średnia cena w zł/kg				Cena w 2005-2008		Cena importowa	
	eksport		Import		eksport	import	eksport = 100	
	2005-2008	2009-2012	2005-2008	2009-2012	indeks: 2009-2012 = 100		2005-2008	2009-2012
Kwiaty cięte żywe	5,09	7,01	4,56	4,16	137,7	91,2	89,6	59,4
Kwiaty cięte suszone	1,96	2,62	3,71	4,56	133,7	122,9	189,3	174,0
Zieleń cięta	1,59	2,02	2,55	2,92	127,1	114,5	160,4	144,6
Rośliny doniczkowe	2,14	2,98	2,98	2,90	139,3	97,3	139,3	97,3
Cebule kwiatowe	2,21	2,94	2,85	3,10	133,0	108,8	128,9	105,5
Rośliny szkółkarskie	0,99	0,78	1,34	1,59	78,8	118,7	135,4	203,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie niepublikowanych danych GUS i CAAC.

Tylko za rośliny szkółkarskie, polski czołowy produkt eksportowy, uzyskiwano ceny niższe o około 20%. Wzrost cen odnotowano również w imporcie, ale był on znacznie niższy (max. 22%) i nie dotyczył także dwóch najważniejszych grup w imporcie, czyli kwiatów ciętych żywych i roślin doniczkowych. Ich ceny uległy obniżeniu, odpowiednio o 9% i 3%. Równocześnie jednak ceny w imporcie, z wyjątkiem tych dwóch grup, były wyższe niż uzyskiwane w eksporcie, choć różnica nieco zmniejszyła się. Pogorszenie się tej różnicy dotyczyło jedynie roślin szkółkarskich – w latach 2009-2012 ceny importowe były

ponad 2-krotnie wyższe niż eksportowe, podczas gdy w latach 2005-2008 tylko 1,4 razy. Natomiast w przypadku kwiatów ciętych żywych w całym okresie ceny w eksporcie były wyższe niż w imporcie. Drożej sprzedawano niż nabywano także rośliny doniczkowe, ale dopiero w drugim podokresie.

Struktura geograficzna eksportu i importu

W całym badanym okresie nie odnotowano istotnych zmian w kierunkach importu i eksportu roślin kwiatarskich. W tym pierwszym dominującą rolę ogrywa Holandia, która dostarczała (w ujęciu wartościowym) 91,9% cebul kwiatowych, 82,5% roślin doniczkowych, 76,7% kwiatów ciętych świeżych i 69,1% suszonych oraz 50,0% zieleni ciętej. W przypadku kwiatów ciętych suszonych i materiału szkółkarskiego na 2 miejscu uplasowały się Niemcy i Chiny, z udziałem w wartości importu tych pierwszych około 10% każdy, zaś w wartości importu materiału szkółkarskiego odpowiednio 22,2% i 6,8%. O ile jednak z Niemiec importowano bardzo szerokie spektrum roślin szkółkarskich, to import z Chin dotyczył głównie krzewów róż, a ściślej podkładek do okulizacji (34% całego ich importu). Z kolei dostawcami zieleni ciętej w odczuwalnych ilościach były, poza wspomnianą Holandią, Włochy, Indie i Kostaryka. Udział innych państw w całkowitym imporcie, niż wymienione wyżej, wahał się najczęściej od kilku do kilkunastu procent, a ich liczba oscylowała wokół 20.

Tabela 6. Najważniejsi dostawcy i odbiorcy roślin ozdobnych w latach 2005-2012 (w %, ujęcie wartościowe)

Table 6. The most important country of origin and destination of ornamental plants in 2005-2012 (in %, in terms of value)

Kraj	Kwiaty cięte świeże	Kwiaty cięte suszone	Zieleni cięta	Rośliny doniczkowe	Cebule kwiatowe	Materiał szkółkarski
Import			%			
Holandia	76,7	69,1	50,0	82,5	91,3	52,4
Niemcy	4,3	9,3	.	9,0	5,9	22,2
Belgia	2,4
Dania	.	.	.	5,0	.	1,8
Włochy	3,7	.	11,2	1,0	.	1,6
Chiny	.	10,0	.	.	.	6,8
Indie	.	2,1	5,2	.	.	.
Kostaryka	.	.	5,1	.	.	.
Pozostałe	15,4	9,5	28,5	2,5	3,1	12,8
Eksport			%			
Rosja	72,7	.	4,5	48,5	3,1	22,6
Niemcy	3,3	88,1	46,5	.	.	23,6
Białoruś	13,3	.	.	2,0	5,2	1,0
Ukraina	3,3	.	.	.	5,3	10,8
Rumunia	2,0
Dania	.	3,2	7,0	18,5	.	2,4
Norwegia	.	3,0
Holandia	.	2,1	11,0	.	65,3	11,2
Austria	.	.	5,0	.	.	.
Łotwa	2,8
Pozostałe	5,4	3,6	26,0	31,0	21,1	25,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie niepublikowanych danych GUS i CAAC.

Kierunki eksportu kwiaciarskiego były bardziej zróżnicowane i zależne od grupy roślin. Głównym odbiorcą kwiatów ciętych świeżych (72,7%) i roślin doniczkowych (48,5%) była Rosja, zaś kwiatów ciętych suszonych (88,1%) i zieleni ciętej (46,5%) Niemcy. Oba te kraje były także liczącymi się odbiorcami materiału szkółkarskiego z udziałem w wartości jego eksportu 22,6% Rosja i 23,6% Niemcy, przy czym Rosja nabywała głównie drzewa i krzewy (45% ich eksportu) oraz rododendrony i azalie (30%), Niemcy zaś krzewy róż (47%) i również rododendrony i azalie (46%). Z kolei aż 65,3% eksportu cebul kwiatowych trafiało do Holandii. W eksporcie poszczególnych grup roślin pewne znaczenia miały także takie kraje jak Białoruś, Ukraina, Rumunia, Dania czy Norwegia, ale mając na uwadze generalnie niski poziom polskiego eksportu, sprzedaż do tych krajów była niewielka. Jeszcze mniejsze ilości sprzedawane były do całego szeregu innych krajów, których liczba była zmienna zależnie od roku i grupy roślin, a wahała się od kilkunastu do ponad 35. Pokazują to na przypadkowość, a nie stałość kontaktów handlowych, co należy uznać za ujemną stronę polskiego eksportu.

Podsumowanie

Od 2005 r. obroty w handlu zagranicznym roślinami ozdobnymi wykazują tendencję rosnącą, z dynamiką w ujęciu wartościowym wyższą w imporcie, zaś w ujęciu ilościowym w eksporcie. Po dwóch latach stagnacji wynikających z ograniczeń sprzedaży do Rosji (2006, 2007), również wartość eksportu rosła szybciej niż importu. Spowodowało to poprawę salda obrotów w ostatnich dwóch latach, choć w dalszym ciągu jest to saldo ujemne. Tendencja wzrostowa importu obserwowana jest w przypadku wszystkich grup roślin, z wyjątkiem zieleni ciętej, przy czym niższe tempo wzrostu cechowało import kwiatów ciętych żywych, a szybsze roślin doniczkowych i szkółkarskich. Zwiększa się więc dywersyfikacja asortymentowa importu, choć ciągle główną rolę odgrywają kwiaty cięte z udziałem na poziomie około 23% w ilości importu i 37-35% w wartości. Ale udział roślin doniczkowych w całkowitej ilości i wartości importu wzrósł do 29%, a szkółkarskich do 28% w ilości i 16% w wartości. W eksporcie korzystniejsze zmiany odnoszą się do jego wartości, która rosła w przypadku wszystkich grup roślin, z wyjątkiem cebul kwiatowych, a towarzyszył temu spadek ilościowy eksportu cebul, zieleni ciętej i kwiatów ciętych żywych oraz wolniejszy wzrost ilości niż wartości w eksporcie pozostałych grup. Jedyne w eksporcie materiału szkółkarskiego jego ilość rosła znacznie szybciej niż wartość, w efekcie czego udział tej grupy w całej ilości eksportu wzrósł do 73%, a w wartości pozostał na poziomie 42%. Utrzymuje się więc dominująca rola tej grupy roślin w polskim eksporcie, przy wysokim dodatnim saldzie obrotów ilościowych z tendencją rosnącą, ale znacznie niższym, choć też dodatnim saldzie wartościowym. Bardzo niekorzystnym zjawiskiem jest jednak spadek cen uzyskiwanych za rośliny szkółkarskie. Ceny uzyskiwane za pozostałe grupy roślin wyraźnie wzrosły, przy niższym wzroście cen importowych, a nawet ich spadku przy zakupach kwiatów ciętych żywych i doniczkowych. To korzystne zjawisko nie zmienia faktu, że handel kwiatami ciętymi żywymi i doniczkowymi, a także cebulami kwiatowymi cechuje wysokie i stale powiększające się ujemne saldo obrotów. Reasumując należy stwierdzić, iż Polska staje się coraz większym importem netto większości grup roślin ozdobnych, co wynika z jednej strony z rosnącego popytu polskiego konsumenta, z drugiej z gorszej pozycji konkurencyjnej na rynku krajowym i rynkach eksportowych wynikającej z relatywnie wysokich kosztów uprawy niektórych grup roślin

w polskich warunkach klimatycznych. Ale również na rynku czołowego produktu eksportowego ma miejsce pogorszenie się salda obrotów, a swoją pozycję dostawcy Polska utrzymuje konkurując niższymi cenami. Nie można tych zmian oceniać pozytywnie z punktu widzenia dalszego rozwoju polskiego kwiaciarstwa, szczególnie szkółkarstwa ozdobnego, z którym wiązano duże nadzieje.

Literatura

- Jabłońska L., Olewnicki D., Kowalczyk A. [2012]: Polski handel zagraniczny roślinami ozdobnymi w latach 1996-2009. *Zeszyty Naukowe SGGW - Problemy Rolnictwa Światowego*, tom 12 (XXVII) z. 2, ss. 25-35.
- Jabłońska L., Bońkowska A., Olewnicki D., Stefanowska A [2013]: Handel zagraniczny Unii Europejskiej roślinami ozdobnymi. *Zeszyty Naukowe SGGW – Problemy Rolnictwa Światowego* t. 13 z. 1: 37-48.
- Jabłońska L.[2007]: Ekonomiczne aspekty rozwoju sektora kwiaciarskiego w Polsce. Wydawnictwo SGGW.
- Kowalczyk B. [2014]: Tendencje i kierunki przepływu importu i eksportu roślin ozdobnych w Polsce w latach 2005-2012. Praca magisterska, SGGW.
- Kónya L. [2006]: Exports and growth: Granger causality analysis on OECD countries with a panel data approach. [Tryb dostępu:] <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264999306000496> [Data odczytu: 2013]
- Kraciński P. [2014]: Eksport produktów oraz ich przetworów do Rosji i jego udział w rosyjskim imporcie w latach 2001-2012. [w:] *Zeszyty Naukowe SGGW - Problemy Rolnictwa Światowego*, t. 14 z. 2:107-117.
- Stefański R. [2005]: Czynniki determinujące dynamikę polskiego eksportu i importu.[w:] *Problemy wzrostu gospodarczego we współczesnych gospodarkach*. http://mikroekonomia.net/system/publication_files/868/original/10.pdf [Data odczytu: 2013].
- Nacewska-Twardowska A. [2014]: Zmiany w wymianie handlowej Polski produktami rolno-spożywczymi z krajami pozaunijnymi. *Zeszyty Naukowe SGGW - Problemy Rolnictwa Światowego*, t. 14 z. 2: 139-148.
- Szczapaniak I. [2011]: Konkurencyjność polskiego sektora rolno-spożywczego na rynku nowych państw członkowskich Unii Europejskiej (UE-12). *Zeszyty Naukowe SGGW - Problemy Rolnictwa Światowego*, t. 11 z. 2: 125-137.
- Zmiany w eksporcie z Polski produktów rolno-spożywczych w kontekście ograniczeń importu z polski do Rosji. Ministerstwo Gospodarki, Departament Analiz i Prognoz, 2008. [Tryb dostępu:] www.mg.gov.pl/NR/